

ANA TEMA¹

9. Madde

Kamusal alanlarda dini sembollerin giyilmesi

(Son güncelleme: 11/05/2018)

Genel ilkeler

Kamusal alanda dini semboller ya da kıyafetler giymek 9 § 1. Madde ile koruma altında olan bir fiildir. Dini, hayatının başlıca ilkesi haline getiren bir kişi ilke olarak bu inancı, diğerlerinin yanı sıra dinî semboller ve kıyafetler giyerek gösterebilmeli ve başkalarına iletebilmelidir, bu böyle olmalıdır çünkü sağlıklı demokratik bir toplumun çoğulculuğu ve din alanında çeşitliliği hoş görmesi ve desteklemesi gerekir (*Eweida ve Diğerleri / Birleşik Krallık*, §§ 89 ve 94). Bununla birlikte bu hak mutlak olmayıp diğer özel ve tüzel kişilerin meşru menfaatleriyle dengeli olmalıdır. Davalı devlete bırakılan takdir yetkisi alanı dinî sembol ya da kıyafetlerin giyildiği bağlama bağlıdır.

Mevcut içtihattan çıkarılabilecek ilkeler

Dini semboller ve kıyafetlerin özel şahıslar tarafından giyilmesi:

- Sadece çok özel koşullar sokaklar, meydanlar, parklar vb. kamusal alanlarda dinî kıyafetlerin giyilmesine müdahaleyi (teorik olarak) haklı gösterebilir (*Ahmet Arslan ve Diğerleri / Türkiye*);
- Bununla birlikte Devlet yüzü kapatan bir kıyafet unsurunu yasaklayabilir (*S.A.S. / Fransa* [BD]);
- Mahkeme salonunda dini kıyafetler giyme yasağı, kıyafet yargılamanın normal seyrine müdahale etmediği ve mahkemeye saygısızlık yapma niyeti taşımadığı için haklı bulunmamıştır (*Hamidović / Bosna-Hersek*);
- Devlet yetkili makamları özel koşullarda güvenlik gerekçesiyle (havaalanı güvenlik kontrolleri, kimlik fotoğrafları v.) dinî kıyafetin bir kısmının çıkarılmasını meşru bir şekilde talep edebilir.

Dini semboller ve kıyafetlerin işyerlerinde, hizmet noktalarında Devlet memurları, hatta Devlet okullarında öğrenciler tarafından giyilmesi:

- Devlet, kamu hizmetlerinin tarafsızlığını ve bütün müşterilere eşit muamele etmeyi güvence altına almak için kamu görevlileri ve sözleşmeli memurların belirgin dini semboller ve kıyafetler giymekten imtina etmelerini isteyebilir (*Ebrahimian / Fransa*);
- Bu özellikle tüm seviyelerdeki devlet okullarındaki öğretmenler için geçerlidir (*Dahlab / İsviçre* (k.k.); *Kurtulmuş / Türkiye* (k.k.));
- Devlet, devlet okullarında ve üniversitelerde öğrencilerin belirgin dini kıyafetler giymesine izin verip vermeme konusunda geniş bir takdir yetkisine sahiptir (*Dogru / Fransa*; *Leyla Şahin / Türkiye* [BD]).

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme'yi bağlamaz.

Dini semboller ve kıyafetlerin özel sektör çalışanları tarafından giyilmesi:

- Bir şirket özel bir ticari imajı korumak için meşru olarak çalışanlarına bir kıyafet zorunluluğu getirebilir; bu zorunluluğun yerine getirilmesi bazen dinî sembollerin kullanılmasında kısıtlamalara yol açabilir (*Eweida ve Diğerleri /Birleşik Krallık*, § 94);
- Bir hastane de (özel ya da kamu) sağlık ve hijyen faktörlerini gerekçe göstererek aynı şekilde dinî sembollerin ya da kıyafetlerin giyilmesine kısıtlamalar getirebilir (*Eweida ve Diğerleri /Birleşik Krallık*, § 98-100).

Diğer referanslar

Basın açıklaması:

- [Dini semboller ve kıyafetler](#)

Diğer:

- [Eğitim ve Dini Çeşitlilik](#) (Avrupa Konseyi *web sitesi*).

ÖNEMLİ İÇTİHAT REFERANSLARI

- *Dahlab /İsviçre* (k.k.), no. 42393/98, AİHM 2001-V (9 ve 14. Maddelere ilişkin şikayetler, açıkça dayanaktan yoksun)
- *Leyla Şahin /Türkiye* [BD], no. 44774/98, AİHM 2005-XI (9. Madde ihlal edilmemiştir)
- *Ahmet Arslan ve Diğerleri /Türkiye*, no. 41135/98, 23 Şubat 2010 (9. Madde ihlal edilmiştir)
- *Eweida ve Diğerleri /Birleşik Krallık*, no. 48420/10 ve diğer 3 tanesi, AİHM 2013 (özetler) (9. Madde ihlal edilmiştir/edilmemiştir, 14. Madde için ayrı bir inceleme yapılmamıştır/14. Madde ihlal edilmemiştir)
- *S.A.S. /Fransa* [BD], no. 43835/11, AİHM 2014 (özetler) (8, 9 ve 14. Maddeler ihlal edilmemiştir)
- *Ebrahimian /Fransa*, no. 64846/11, AİHM 2015 (9. Madde ihlal edilmemiştir)